

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΘΡΑΚΗΣ – ΠΡΙΝ ΑΠΟ 97 ΕΤΗ (1920- 2017)

«Ξημέρωσε ή χαραυγή και πήραμε την Θράκη»

Ἐὰν κάποιος θὰ ἤθελε νὰ δώσει ἕναν τίτλο στὴν παρούσα ἐπετειακὴ – πανηγυρικὴ γραφή, γιὰ τὰ «Ἐλευθέρια τῆς Θράκης», τὴν ὁποία ἐξ ὀφειλετικοῦ ἔθνικοῦ καθήκοντος κινούμενοι, δημοσιεύουμε καὶ κάνουμε γνωστὴ στὸ εὐρὺ ἀναγνωστικὸ κοινό, δὲν θὰ μπορούσε νὰ βρεῖ καταλληλότερο ἀπὸ τὸν στίχο:

«Ξημέρωσε ή χαραυγή και πήραμε τὴ Θράκη».

Εἶναι ὁ πρῶτος στίχος ἀπὸ τὸ τραγούδι πού τραγουδοῦσε ὁ προελαύνων ἑλληνικὸς στρατός τὶς πρῶτες πρωινὲς ὥρες τῆς 14ης Μαΐου, ὅταν εἰσῆρχετο νικητὴς καὶ ἀπελευθερωτὴς στὴν ἱστορικὴ πόλη τῆς Κομοτηνῆς. Ὁ ἐφιάλης τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς εἶχε τελειώσει.

Ἡ μαρτυρικὴ καὶ αἱματόβρεχτη περιοχὴ τῆς Θράκης μας, ἡ ὁποία σὲ ἱστορικὸ διάβα των αἰώνων ἀπετέλεσε τὸ μῆλο τῆς ἔριδος ἀνάμεσα σὲ δύο «μνηστήρες», τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ τοὺς Βουλγάρους, ὑπέμενε δύο αἰῶνες περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη περιοχὴ τῆς Ἑλλάδας, συνολικὰ δηλαδὴ ἕξι αἰῶνες, ἀπὸ τὸ 1360/70 μέχρι καὶ τὸ 1920, τὴν τυραννικὴ δουλεία ἀπὸ τὸν ἀλλόφυλο κατακτητὴ.

Λίγο πρὶν ἀλλὰ κυρίως μετὰ τὴν ἔναρξη τοῦ Α΄ Βαλκανικοῦ πολέμου οἱ Βούλγαροι εἰσέρχονται σταδιακὰ στὴν ἔνδοχώρα τοῦ σημερινοῦ Νομοῦ Ροδόπης (τότε Καζᾶς Γκιουμουτζίνιας), ὅπως καὶ στοὺς δύο ὁμορους Νομοὺς Ξάνθης καὶ Ἐβρου, προβαίνοντες σὲ κάθε εἶδος βαρβαρότητες ἐναντίον τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ Μουσουλμανικοῦ στοιχείου τῆς περιοχῆς. Ἔτσι συντελεῖται ἡ Βουλγαρικὴ κατοχὴ τῆς Θράκης, ἡ ὁποία ὅμως διήρκεσε ἐλάχιστους μῆνες (τέλη 1912 – Ἰούλιος 1913).

Τὰ ξημερώματα τῆς 14ης Ἰουλίου τοῦ 1913, καὶ ἀφοῦ ἀπὸ τὴν προηγούμενη μέρα οἱ Βούλγαροι εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐγκαταλείπουν τὴν Κομοτηνὴ καὶ τὶς πέριξ

περιοχές του Νομού Ροδόπης, τὸ 1ο τάγμα τοῦ Συντάγματος Κρητῶν ὑπὸ τὸν ἴλαρχο Κατεχάκη εἰσέρχεται στὴν πόλη τῆς Κομοτηνῆς, ὅπου οἱ κάτοικοί της «Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι, ὑπεδέχθησαν μετ' ἀπερίγραπτου ἐνθουσιασμοῦ τὸν ἀπελευθερωτὴ ἑλληνικὸ στρατό. Οἱ ἄνδρες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξήλθον μετὰ ἑλληνικῶν σημαίων, ὅπως ὑποδεχθῶσι τὸν προελαύνοντα στρατό.....».

Τὸ ὄνειρο ἕξι αἰώνων γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Θράκης ἦταν πλέον πραγματικότητα, ποὺ ὅμως δὲν ἐπρόκειτο νὰ κρατήσῃ γιὰ πολὺ καὶ ὁ ἐφιάλης τῆς Βουλγαρικῆς κατοχῆς ἔμελλε τάχιστα νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἐπισκιάσῃ τὴν πολυπαθὴ Θρακικὴ γῆ. Οἱ διαπραγματεύσεις τῆς εἰρήνης στὸ Βουκουρέστι θὰ ἀποδεικνυόταν ὀδυνηρὲς γιὰ τὴ Θράκη. Τοῦτο συνέβη μὲ τὴν ὑπογραφὴ τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ Θράκη περνοῦσε ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Βουλγαρίας. Χαρακτηριστικὴ ἐν προκειμένῳ εἶναι ἡ σημείωση στὸ προσωπικὸ ἡμερολόγιο τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωνος Δραγούμη, ὁ ὁποῖος ἔγραφε: «Λυποῦμαι γιὰ τὴ Θράκηκαὶ γιὰ τόσα ἄλλα ἑλληνικὰ μέρη, ποὺ τὰ ποτίσαμε μὲ τόσο αἷμα, γιὰ νὰ τὰ ἀφήσουμε στοὺς Σέρβους καὶ γιὰ νὰ τὰ χαρίσουν μὲ τὴν πρώτη στοὺς Βουλγάρους». Οἱ κάτοικοι τῆς Κομοτηνῆς, Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι, ὅταν πληροφορήθηκαν ὅτι ἡ πατρίδα τους παραχωρήθηκε στοὺς Βουλγάρους κατελήφθησαν ἀπὸ ἄφατη ἀπελπισία καὶ πόνο. Τὸ ἄκουγαν καὶ δὲν τὸ πίστευαν. Καὶ ὅταν πείστηκαν ἀπέστειλαν τηλεγράφημα πρὸς τὶς Μεγάλες Δυνάμεις, ὑπογεγραμμένο ἀπὸ τοὺς τοπικοὺς θρησκευτικοὺς ἡγέτες καὶ τῶν δύο θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ζητώντας τὴν ἀπόδοση καὶ ἐνσωμάτωση τῆς Θράκης στὸν ἐθνικὸ κορμὸ τῆς Ἑλλάδας. Μάταια ὅμως. Ἡ Θράκη ἀνῆκε πλέον στὴν Βουλγαρία καὶ ἔτσι ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1913 ἄρχιζε ἡ Β' Βουλγαρικὴ κατοχὴ, ἡ ὁποία διήρκεσε ἕξι συναπτὰ ἔτη καὶ ἔμελλε νὰ ἀποδειχθεῖ χειρότερη καὶ ἀνουσιότερη ἀπὸ τὴν πρώτη τόσο γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ὅσο καὶ γιὰ τοὺς Μουσουλμάνους τῆς περιοχῆς.

Ὁ ἀείμνηστος φημισμένος Κομοτηναῖος πανεπιστημιακὸς Στίλπων Κυριακίδης στὸ ἀξιόπιστο ἱστορικὸ πόνημά του «Ἡ λυτρωτικὴ Θράκη καὶ οἱ Βούλγαροι», ποὺ ἐκδόθηκε τὸ ἔτος 1919, ἀναφέρεται στοὺς ἐξευτελισμοὺς καὶ τὶς βαναυσότητες ποὺ ὑπέστησαν ἀρχικὰ οἱ μουσουλμάνοι τοὺς ὁποῖους ἀρχικὰ οἱ Βούλγαροι βάπτιζαν βιαίως σὲ κρῦο καὶ ζεματιστὸ νερὸ καὶ δημοσίως, ἐνῶ τὰ τεμένη τους τὰ εἶχαν μετατρέψῃ σὲ στάβλους, ἀχυρῶνες καὶ στρατῶνες. Οἱ δὲ κλοπές, καταστροφές, βιασμοὶ καὶ πάσης φύσεως ἀτιμώσεις ἦταν καθημερινὸ μαρτύριο. Ὁ Στίλπων Κυριακίδης ἀνάλογες λεπτομερεῖς ἀναφορὲς κάνει στὸ ἱστορικὸ πόνημά του καὶ γιὰ τὰ πάθη καὶ τὰ μαρτύρια ποὺ ὑπέμειναν καὶ οἱ Χριστιανοὶ τῆς Κομοτηνῆς καὶ τοῦ Ν. Ροδόπης καθὼς καὶ ἐκεῖνοι τῶν ὁμόρων Νομῶν Ξάνθης καὶ Ἐβρου. Τὸ μένος μάλιστα τῶν Βουλγάρων ἦταν μεγαλύτερο ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν σὲ σχέση μὲ τοὺς ἀλλόθρησκους μουσουλμάνους.

Εἰδικότερα ὅμως γιὰ τὰ μαρτύρια τῶν Χριστιανῶν τοῦ Ν. Ροδόπης κρίνω λίαν ἀναγκαῖο καὶ σκόπιμο νὰ ἀναφέρω τὰ ὅσα λεπτομερῶς καταγράφει σὲ δύο ἐπιστολές του ὁ τότε Μητροπολίτης Μαρωνείας Νικόλαος (1902- 1914), ὁ ὁποῖος σὲ αὐτὲς διεκτραγωδεῖ τὰ πάθη τοῦ ποιμνίου του στὴν Μητρόπολη Μαρωνείας καὶ μεταξύ ἄλλων ἀναφέρει ὑπηρεσιακὰ στὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Γερμανὸ Ε' καὶ τὴν Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὰ ἑξῆς:

«...Οἱ Βούλγαροι ἀπαγορεύουν τὴ βάπτισμα τῶν ἑλληνοπαίδων ἢ τὴν τέλεση ἐξοδίου ἀκολουθίας γιὰ τοὺς νεκροὺς Ἑλληνες, ἐὰν οἱ συγγενεῖς τους δὲν ἀπαρνηθοῦν τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ δὲν προσχωρήσουν στὴ σχισματικὴ καὶ ἀντικανονικὴ Βουλγαρικὴ Ἐξαρχία. Ἡ πρὸς τὸν ἐκβιασμό τοῦτο ἄρνηση τῶν συγγενῶν ἔχει ὡς συνέπεια τὰ νήπια νὰ παραμένουν ἀβάπτιστα καὶ οἱ νεκροὶ νὰ θάπτονται ἄνευ τῆς νενομι-

σμένης έξοδίου άκολουθίας και άνευ συνοδείας ιερέως. Δέχονται να τελέσουν τα ιερά μυστήρια και τις ιεροπραξίες στις έκκλησίες μας, τις όποίες όπως τα σχολεία μας, έχουν καταλάβει με την βία των όπλων, εάν παρίσταται βουλγαροεξαρχικός και όχι Έλληνας Πατριαρχικός ιερέας. Οί διδάσκαλοι και οί ιερείς μας έχουν έκτοπιστεί βιαίως και όσοι παραμένουν ύποφέρουν τα πάνδεινα. Άλλάζουν τα όνόματα των Έλλήνων για να τους έκβουλγαρίσουν, τελούν τις θείες λειτουργίες στην βουλγαρική γλώσσα χωρίς να μνημονεύουν το όνομα του Οίκουμενικού Πατριάρχου και γενικότερα πιέζουν τους Έλληνες με άπειλές, ξυλοδαρμούς και άλλα μέσα να όμιλούν τη βουλγαρική γλώσσα για να τους έκβουλγαρίσουν. Έφτασαν μάλιστα μέχρι του σημείου να άπαλείψουν τις έλληνικές έπιγραφές από τις εικόνες των Άγίων και από τους σταυρούς των τάφων στα χριστιανικά κοιμητήρια και να τις άντικαταστήσουν με βουλγαρικές. Βιασμοί, κλοπές, πυρπολήσεις, καταστροφές, ξυλοδαρμοί, άπειλές, άτιμώσεις και έξευτελισμοί είναι το καθημερινό μαρτύριο του Πατριαρχικού ποιμνίου της έπαρχίας Μαρωνείας....».

Τά παραπάνω φριχτά και πρωτοφανή μαρτύρια που ύπέμειναν οι Χριστιανοί και του Ν. Ροδόπης από τους όμόδοξους Βουλγαροεξαρχικούς συνεχίστηκαν μέχρι και τον Οκτώβριο του 1919, όποτε ή δυτική Θράκη βρέθηκε ύπό διασυμμαχική Διοίκηση, στην πραγματικότητα ύπό Γαλλική στρατιωτική κατοχή, με έπικεφαλής τον άρχιστράτηγο Φρανσαι Ντ' Έσπεραί. Έν τώ μεταξύ ή Ξάνθη είχε ήδη άπελευθερωθεί τον Οκτώβριο του 1919 και σε λίγους μήνες έπρόκειτο και οί όμοροι Νομοί Ροδόπης και Έβρου να γευθούν τη χαρά και να άναπνεύσουν τον ζωογόνο άέρα της έλευθερίας.

Την περίοδο εκείνη έστάλη στην έδρα της διασυμμαχικής διοικήσεως, την Κομοτηνή, ως έκπρόσωπος της Έλληνικής Κυβερνήσεως ό έμπιστος άνθρωπος του Έλευθερίου Βενιζέλου, ό Χαρίσιος Βαμβακάς, ό όποίος συνεργάστηκε με τον Μαρωνίτη στην καταγωγή Αρχιμανδρίτη Μιχαήλ Κωνσταντινίδη, ό όποίος ύπήρξε ό έκπρόσωπος του Οίκουμενικού Πατριαρχείου στη χηρεύουσα τότε Μητρόπολη Μαρωνείας. Οί δύο αύτοί εύφυείς και ίκανοί άνδρες έπέτυχαν το άκατόρθωτο, την παλιννόστηση και άποκατάσταση στις πατρογονικές τους έστίες των χιλιάδων έκτοπισθέντων από τους Βουλγάρους Έλλήνων, την έπιστροφή και άπόδοση των Έκκλησιών και των σχολείων στους Χριστιανούς, καθώς και των τεμενών στους μουσουλμάνους, που είχαν καταλάβει βιαίως οί Βούλγαροι.

Ο Χ. Βαμβακάς σε άριστη συνεννόηση με τον Έλ. Βενιζέλο έπέτυχαν τελικώς να άποδοθεί και ένσωματωθεί ή Δ. Θράκη στην Έλλάδα. Έτσι την 13η Μαΐου του 1920 ό έλληνικός στρατός ύπό τον διοικητή Ζυμβρακάκη έλαβε τη διαταγή να κατευθυνθεί στην πόλη της Κομοτηνής ώστε την 14η Μαΐου να βρίσκεται στην πρωτεύουσα του Ν. Ροδόπης.

Έν προκειμένω, χαρακτηριστική είναι ή καταγραφή και περιγραφή των όσων συνέβησαν στην Κομοτηνή εκείνη τη νύκτα της 13ης ξημερώματα 14ης Μαΐου 1920, όπως μάς τα διασώζει με την γραφίδα του ό άείμνηστος Αντώνιος Ρωσσίδης στο «Χρονικό της άπελευθερώσεως», όπου γράφει: «Η εύφρόσυνη είδηση της άποφάσεως των συμμάχων μας για την κατάληψη της δυτικής Θράκης από τον έλληνικό στρατό έκανε φτερά και έγινε άμέσως γνωστή στους κατοίκους της. Στην Κομοτηνή, κατά την παραμονή της είσόδου του στρατού μας, όλοι ήξεραν ότι πλησιάζει ή ώρα και μία άνείπωτη συγκίνηση και λαχτάρα ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπα όλων. Οί παλαιοί Κομοτηναίοι συγκλονίζονται όταν άναπλοούν τις άξέχαστες εκείνες ώρες.

Έκείνη την άξέχαστη νύκτακανένας δέν κοιμήθηκε. Όλη ή πόλη έμοιαζε σαν να άγρυπνά σε όλονύχτια άκολουθία. Άποβραδís και όλη τη νύκτα, άνδρες και γυναίκες πηγαινοέρχονταν και με έπικεφαλής τον δημαρχεύοντα Άπόστολο Σοϋτζο,

προετοίμαζαν τὴν ὑποδοχὴ τοῦ στρατοῦ..... Τὰ συνεργεῖα ποὺ στήθηκαν σὲ κεντρικὰ σπίτια, ἔκοβαν καὶ ἔραβαν ἀσταμάτητα ἑλληνικὲς σημαῖες. Καὶ ἄκουγες παντοῦ γέλια, εὐχὲς καὶ χαρούμενα τραγούδια. Καὶ ὅταν οἱ πρῶτες ἡλιαχτίδες τῆς 14ης Μαΐου τοῦ 1920 φώτισαν τὸν καταγάλανο οὐρανὸ ὅλη ἡ πόλη βρέθηκε νὰ πλέει στὰ γαλανόλευκα. Καὶ ὁ λαὸς τῆς Κομοτηνῆς, ξεχύθηκε νὰ προὔπαντήσῃ τοὺς ἐλευθερωτὲς του μὲ ἀλαλαγμοὺς καὶ ἐπιφωνήματα χαρᾶς».

Ἡ ἱστορία τῆς Θράκης, τῆς λεγομένης Ροδοπαίας ἢ Αἰγιακῆς Θράκης, εἶναι μία Ὀδύσσεια ποὺ ἔφτασε στὸ αἴσιο τέλος τῆς τῆν 14η Μαΐου τοῦ 1920. Στὴν Ὀδύσσεια αὐτὴ οἱ Ἑλληνοθράκες πολλὰς φορὲς ὑπέμειναν διώξεις, καταστροφές, κατακτήσεις καὶ ἐκπατρισμοὺς, ἀλλὰ καὶ ἐπίμονες καὶ ἐπίπονες ἀπόπειρες ἀπὸ Ὄθωμανοὺς καὶ Βουλγάρους νὰ ἀπαρνηθοῦν καὶ ἀποκηρύξουν τὴν αὐτοσυνειδησία, τὴν ἰδιοπροσωπεΐα καὶ τὴν ἐθνικὴ τους ταυτότητα. Ὁ λαὸς ὅμως αὐτὸς ἄντεξε καὶ ἀντιστάθηκε. Ἔτσι καὶ σώθηκε. Διατήρησε τὴ Ρωμηοσύνη καὶ τὴν Ὀρθόδοξη πίστη του, τὰ ἀκατάβλητα φιλοπατρι-αρχικά του αἰσθήματα καὶ ἐν γένει τὰ ζώπυρα τοῦ γένους του. Οἱ Θράκες τάχθηκαν ἀπὸ τὴν ἱστορία τους νὰ εἶναι οἱ ἀκρίτες διγενεῖς τῆς Ἑλλάδος, οἱ πρόμαχοι τῆς πατρώας ἑλληνικῆς γῆς. Τὸ γνωρίζουν καὶ σήμερα καλὰ οἱ Ἑλληνοθράκες καὶ «οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον κινοῦν ἀπὸ τοῦ χρέους τους». Πορεύονται στὸ διάβα τοῦ χρόνου καὶ στὰ γυρίσματα τῆς ἱστορίας ἔτοιμοι πάντα γιὰ νέους Θρακικοὺς ἀγῶνες.

Παρήλθαν 97 συναπτά ἔτη ἀπὸ τὴν ἀνοιξιάτικη ἐκείνη Πέμπτη τῆς 14ης Μαΐου τοῦ 1920, καὶ τὸ τραγούδι «Ξημέρωσε ἡ χαραυγὴ καὶ πήραμε τὴ Θράκη», ποὺ τραγουδοῦσε ὁ προελαύνων ἑλληνικὸς στρατὸς στοὺς δρόμους τῆς Κομοτηνῆς ἀκόμη ἀντηχεῖ

Ὅντως ξημέρωσε ἡ χαραυγὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ σώθηκε ἡ Θράκη. Χρέος ὅλων ἡμῶν τῶν ἐπιγενομένων εἶναι τώρα καὶ πάντοτε νὰ μὴν ἐπιτρέψουμε σὲ κανέναν καὶ ἔναντι οἰουδήποτε τιμήματος νὰ μετατραπεῖ ἡ χαραυγὴ τῆς ἐλευθερίας σὲ σκότος δουλείας.